

University of Groningen

recensie Katrin Himmler & Michael Wildt, Heinrich Himmler privé. Brieven aan zijn vrouw 1927-1945

Renders, Hans

Published in:
Het Parool

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2015

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Renders, H. (2015). recensie Katrin Himmler & Michael Wildt, Heinrich Himmler privé. Brieven aan zijn vrouw 1927-1945. *Het Parool*.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

KATRIN HIMMLER & MICHAEL WILDT

NON-FICTIE
KATRIN HIMMLER & MICHAEL WILDT
HEINRICH HIMMLER PRIVÉ. BRIEVEN
AAN ZIJN VROUW 1927-1945

Vertaald door Marten de Vries Atlas Contact, €29,99
 352 blz.

★★★★☆

Massamoordenaar als man van principes

‘Lieve Schat’, ‘Lieve Mammie’, ‘Lief Snoezevrouwtje’ en vele varianten van dit zoetgevooisde taalgebruik vliegen je om de oren in de brieven die Heinrich Himmler en zijn echtgenote Marga elkaar tussen 1927 en 1945 stuurden. Ook een massamoordenaar kan een cliché-liefdesleven hebben, maar deze correspondentie is bijzonder omdat er zonneklaar uit blijkt dat de Reichsführer-SS, hoofd van de Duitse politie, sinds 1939 Reichskommissar für die Festigung deutschen Volkstums en vanaf 1943 minister van Binnenlandse Zaken, al sinds het begin van de jaren twintig een voorbeeldnazi was en een antisemiet van het ergste soort.

De papieren nalatenschap van Himmler was altijd al met schimmige verhalen omgeven. In 1957 kwamen de dagboeken en agenda's boven water die direct na de oorlog door een Amerikaanse militair uit Duitsland mee naar huis waren genomen als souvenir. En onlangs is tot nu toe onbekende uitgebreide correspondentie tevoorschijn gekomen in Israël. Ook Katrin Himmler (een achternicht) en Michael Wildt, de bezorgers van deze brieven, weten niet precies waar deze 'historische vondst' nu plotseling vandaan komt. Of zeggen het niet te weten.

In tegenstelling tot veel van zijn collega's hoefde Himmler helemaal geen moeite te doen privé en werk uit elkaar te houden. Die liepen vanaf het begin van zijn relatie met Marga in 1927 door elkaar. Beiden kankeren er flink op los, 'op mensen die die naam niet verdienen' en vooral op 'dat Jodengedoe, wanneer laat dat tuig ons eindelijk met rust zodat ook ons eigen leven prettig wordt'.

In een brief van juli 1941, waarin Marga wordt aangeschreven met 'Beste mammie', mopperde Heinrich over de rapportcijfers van zijn dochter, vooral voor Duits en geschiedenis eist hij toch minstens een 8. 'Nu moet ik weg,' schrijft hij. In een noot lichten de bezorgers toe dat

hij op 20 juli 1941 naar het Poolse Lublin reisde 'voor de inrichting van een dwangarbeiderskamp'.

Marga liet zich ook niet onbetuigd. Als verpleegster reisde zij door Duitsland en de bezette gebieden om te controleren of de gewonde Wehrmachtsoldaten wel goed werden verzorgd. Een enkele keer krijgt een bezoek van haar een meer officieel tintje, bijvoorbeeld die keer dat ze de SS-onderneming Deutsche Versuchsanstalt für Ernährung und Verpflegung bezoekt, gelegen naast een door haar man in 1933 ingericht concentratiekamp. Bekend terrein dus voor het echtpaar: 'Geniet maar van jullie bezoek aan Dachau.'

Bij elke huiselijke opmerking in de trant van 'morgen wordt een drukke dag', zijn de samenstellers van *Heinrich Himmler privé* gaan uitzoeken waarmee Himmler het dan zo druk had. De toelichtende noten onthullen dat het versluisende taalgebruik van Himmler vaak betrekking had op de massaexecuties in Polen en de ontwikkeling van vernietigingskampen. Dat was zo tijdrendend dat hij meestal kantoor hield in een trein, reizend van het ene concentratiekamp naar het andere.

Katrin Himmler en Michael Wildt nemen dan ook een ferm standpunt in tegen wat Hannah Arendt de 'banaliteit van het kwaad' noemde en waarin Himmler een rardartje zou zijn in een bureaucratie en niemand meer individueel verantwoordelijk gesteld kan worden voor de massamoord. Nee, vallen zij Richard Breitman in zijn eerdere biografie bij: het plan voor de gaskamers kwam geheel uit het brein van Himmler, omdat hij het bijwonen van executies slecht verdroeg en ervan uitging dat ook de Duitse soldaten er psychisch last van zouden krijgen. En hij wilde er bij Hitler de persoonlijke credits voor krijgen. Want gevoelig voor complimenten was Himmler ook. In mei 1945 pleegde hij zelfmoord, nadat de Amerikanen hem in handen hadden gekregen.

Marga werd na de oorlog als 'meeloper' kort geïnterneerd. Ze verloor haar vermogen en kiesrecht, maar stierf in 1967 in vrijheid.

Hans Renders

Het gezin Himmler met een vriendin van de kinderen (linksvoor) tijdens een vakantie in Beieren in 1935.

FOTO REALWORDS/DIE WELT